

TITEL	ÖRJAN DEN HÖJDRÄDDA ÖRNEN
REGI	Lars Klinting och Hamid Navim
ÅR	1999
LÄNGD	21 min
LAND	Sverige
REK FRÅN ÅLDER	4 år
HANDLEDNING AV	Nina Nykvist

LITTERÄRA FÖRLAGOR
 ÖRJAN DEN HÖJDRÄDDA ÖRNEN AV LARS KLINTING
 FÖRLAG: RABÉN & SJÖGREN

TITEL	NALLARS VÄNTAN
REGI	Maria Brännström & Christina Björk
ÅR	1998
LÄNGD	6 min
LAND	Sverige
REK FRÅN ÅLDER	3 år
HANDLEDNING AV	Nina Nykvist

TITEL	LIMPAN ÄR SUGEN
REGI	Eva Lindström
ÅR	1999
LÄNGD	20 min
LAND	Sverige
REK FRÅN ÅLDER	3 år
HANDLEDNING AV	Nina Nykvist

LITTERÄRA FÖRLAGOR
 LIMPAN ÄR SUGEN AV EVA LINDSTRÖM
 FÖRLAG: ALFABETA

UTSKRIFTSVERSION HÄMTAD FRÅN
WWW.FILMCENTRUM.SE

ÖRJAN DEN HÖJDRÄDDA ÖRNEN

BERÄTTELSEN

Örjan är en kungsörn. Han borde sväva högt uppe i skyn med de andra örnarna, men håller sig på marken eftersom han är så förfärligt höjdrädd. En dag träffar han skogens minsta fågel, kungsfågeln, och får sig ett gott skratt för att hon är så liten, sitt ståtliga namn till trots. Hon lovar hjälpa honom, om de träffas uppe på kullen nästa dag. Örjan tar sig med stor möda upp på kullen, men då han kommer upp är kungsfågeln inte där. Örjan känner sig lurad, men på kvällen kommer hon och lovar att de ska försöka imorgon istället, fast då uppe på den höga stubben på kullen. För varje dag lockar den lilla fågeln Örjan att ta sig allt högre upp, och till slut vågar han också språnget, och flyger.

FÖRSLAG PÅ INTRODUKTION INFÖR VISNINGEN

”Nu ska vi hälsa på i skogen. Där bor den stora kungsörnen Örjan. Han borde flyga högt uppe bland molnen, men han promenerar omkring på marken. Han är nämligen höjdrädd, och vågar inte flyga! Men som tur är finns det någon i skogen som kan hjälpa honom, någon som är pytteliten, men jätteklok...”

FILMENS TEMAN

Är den stora alltid den starka? Är den lilla alltid den svaga? I sagan är det oftast tvärtom, och det är härligt för barn att om och om igen få höra att den lilla, svaga, till synes obetydliga, är hjälten. Och när den lilla är såväl smart som modig och tålmodig, som i denna saga, blir det full pott! En vän som kungsfågeln vill vi ha, och som kungsfågeln vill vi vara, trots att hon är så ynkligt liten.

Genom att öva lär vi oss. Ingen kan allt från början och man måste våga pröva och pröva igen, och stå ut med många misslyckanden innan man lyckas. Tar man en bit i taget, som Örjan, går det oftast bra till slut.

LITEN OCH STOR

Hur ska du kunna hjälpa mig att flyga, du som är mindre än min minsta fjäder, undrar Örjan. Vilka andra sagor har vi hört där det är just den minsta som med mod och list räddar sig, eller någon annan, ur en svår situation? (Lejonet och musen, Bockarna Bruse, Pojken som åt i kapp med jätten etc.)

Har du kunnat hjälpa någon som är större än du? Har någon mindre hjälpt dig någon gång? Är vuxna alltid bättre på saker, eller finns det något barn kan hjälpa dem med?

FÅGLAR

Det finns många sorts fåglar i vår natur. Somliga bor vid havet, andra i skogen, och flera av dem har lärt sig att bo i stan. Vilka fåglar känner du till? Hur ser de ut, vad äter de, hur låter de?

Låna en bok om fåglar på biblioteket (t ex Lars Klintings ”Första fågelboken”) och läs mer om ”dina” fåglar!

Bygg fågelholkar och sätt upp i träden och spana om någon flyttar in eller tar skydd där!

Lek fingerleken ”Fem fina fåglar” (Wieslander) och ringleken ”Den gyllengula fågeln” (trad.)!

ATT VÅGA

Vågar du klättra i träd? Vågar du hoppa över djupet? Kan du balansera på räcket? Låt barnen öva sig i mod och att behärska sin kropp. Särskilt flickor kan behöva upptäcka att de, med litet övning, kan göra sådant de inte trott sig kunna. Hjälpt barnen att hitta bra klätterträd, lagom djupa diken att hoppa över, kullar att orka uppför etc. Tävla inte – lek!

LIMPAN ÄR SUGEN

BERÄTTELSEN

Hunden Limpan kommer gående och över kullarna, mot ett bestämt mål. Han går förbi en skylt med en korb på, och mycket riktigt, straxt intill steks korb så det står härliga till. En dam sitter vid ett bord och sjunger förväntansfullt, medan hon, med besticken i högsta hugg, väntar på sin mat. Limpan sätter sig, lika förväntansfullt, intill bordet och ser på när damen äter bit för bit av den mumsiga korven, men utan att bjuda Limpan på en endaste smula. När damen ätit upp och går hemåt följer Limpan efter, och när hon går in i sitt hus och stänger dörren sitter han kvar utanför. Natten kommer, damen går till sängs, men det är omöjligt att sova, för hunden ylar övergivet. Till slut står hon inte ut, utan stiger upp för att släppa in honom. Men där finns ingen hund! Hon ropar, och går runt sitt hus, och då passar Limpan på att smita in utan att hon ser det. Bedrövad går damen in till sig igen, och vi ser genom fönstret hur överraskade och glada de blir över att återses. De firar med nattligt korbkalas.

FÖRSLAG PÅ INTRODUKTION INFÖR VISNINGEN

Limpan är en hund. En väldigt hungrig hund. Han träffar en dam. En väldigt hungrig dam. Damen har en korb. Men kommer hon att dela med sig av sin korb till Limpan, eller ska hon äta alltihop själv...?"

FILMENS TEMAN

En hungrig och sällskapssjuk hund träffar en dam som både låter sig väl smaka och verkar nöjd med sitt eget sällskap. Hon vill först inte dela med sig, utan ignorerar hunden som både vill ha hennes mat och en plats i hennes liv. Efter hundens nattliga ylande bestämmer hon sig ändå för att släppa in honom. Men när hunden inte längre är kvar, är det är hennes tur att ropa övergivet. Så när de till slut träffas blir de överlyckliga båda två.

ATT VARA ENSAM, ATT VARA TVÅ

Varför börjar damen plötsligt sakna Limpan?

Varför vill vi vara tillsammans med andra? Vilka saker är roligare att göra tillsammans, och vilka passar att göra ensam? När är det skönt att vara ensam och när är det sorgligt?

Tror ni Limpan flyttade in till damen? Vad kommer de att göra mer än äta korb, tillsammans, tror ni??

ATT ÄTA

Varje dag måste man äta för att må bra. Vilken mat tycker du är godast?

Om någon var hungrig och inte hade mat, skulle du dela med dig av din? Har det hänt på någon utflykt att någon glömt matsäcken? Hur gjorde ni då? Om du träffade en hungrig katt/ duva/krokodil etc. vad skulle du bjuda den på?

Ordna ett fågelbord på förskolan och följ vilka arter som hittar dit, och vad de gillar att äta. Mata änder, eller kanske kaniner, ekorrar eller andra djur ni har runt knuten. Läs på vad olika arter behöver av föda och dryck, och gör djuromsorgen till en daglig rutin!

NONSENSPRÅK OCH FRÄMMANDE SPRÅK

Både hunden och damen pratar i filmen, men på ett konstigt språk. Förstår vi ändå vad de menar? Hur kan vi göra det? Kan man se i ansiktet vad någon menar, eller på kroppen?

Har du hört någon tala ett annat språk och försökt förstå det? Kanske du själv kan flera olika språk? Tror ni djur pratar med varandra? Träd? Hus? Om hus skulle prata, hur skulle det låta?

Uppfinn nya språk och lär varandra ord på språk som finns!

Hur många olika sätt att säga hej kan ni? Kanske någon förälder kan ännu fler? Samla på så många "hej" ni kan under en vecka. Fråga alla ni möter!

NALLARS VÄNTAN

BERÄTTELSEN

Filmen börjar upp på vinden, bland avlagda möbler och leksaker. Plötsligt lyfter någon på locket till en hattask, och ut klättrar försiktigt nalle efter nalle, alla luggslitna och uppenbarligen avlagda. De har väntat länge på att deras matte ska hämta ner dem till sig igen, men nu börjar tvivlet gro: kanske hon har glömt dem? Det knackar på dörren och de blir litet rädda, men det är bara nallar från intilliggande vindskontor som sluter upp. De ordnar picknick och musikunderhållning och en lärorik föreläsning om hur teddybjörnen föddes, medan de väntar på att få komma ”hem” igen.

Vi får inte veta hur – men att – deras önskan gick i uppfyllelse till slut!

FÖRSLAG PÅ INTRODUKTION INFÖR VISNINGEN

”Ibland tröttnar man på sina leksaker. Då kanske de får bo i en låda på vinden, och vi glömmar bort dem. Men tänk om lek-sakerna minns oss? Och tänk om de längtar...!”

FILMENS TEMAN

Också de allra käraste leksakerna glöms bort när man växer upp. Filmen leker med tanken att nallarna för sin del aldrig glömmar, utan gör sitt bästa för att fördriva tiden tills vi tar dem till heders igen. Pendlingen mellan hopp och förtvivlan, och deras sätt att försöka förstå och trösta varandra går att känna igen sig i, och deras val att göra det bästa av situationen är värt att ta efter. Det pålagda slutet, där vi får veta att nallarna faktiskt fick komma ner från vinden, är en stor tröst för barnen men också tacksamt för oss vuxna; det var ju Christina Björks egna nallar filmen handlade om. Man kan alltså leka vidare som vuxen!

LEKSAKER FÅR LIV

Det finns många berättelser och filmer som handlar om att lek-saker blir levande när vi inte ser på (filmen *Toy Story* och bilderboken “Är det dags?” t ex). Vad skulle dina leksaker göra om de blev levande? Är de sams med varandra och leker, eller grälar de och busar? Sjunger de och dansar som nallarna i filmen? Låt dem uppträda för er!

Ordna en scen, kanske en dockteater ni redan har, och låt barnen leka fram nallarnas, dockornas och leksaksbilarnas olika personligheter, och olika uttryckssätt. Kanske det kan bli en hel show!

AVLAGDA MJUKISDJUR

Har ni några gosedjur ni tröttnat på? Var finns de nu? Vad kan man göra med avlagda leksaker? Kan någon annan ha glädje av dem?

ATT KUNNA NÅGONTING

När Nalle Gul sätter sig vid pianot kan han, till sin egen förvåning, spela jättebra. Alla är bra på någonting! Vad är du bra på?

Det man inte kan, kan man ofta lära sig. Försök lär varandra det ni är bra på! (En sång, ett danssteg, att vissla, att göra en fläta...)

TITEL	JIMS VINTER
REGI	Gun Jacobson
ÅR	2003
LÄNGD	13 min
LAND	Sverige
REK FRÅN ÅLDER	4 år
HANLEDNING AV	Elsa Cojnby

LITTERÄRA FÖRLAGOR

JIMS VINTER AV THOMAS TIDHOLM OCH ANNA-CLARA TIDHOLM
FÖRLAG: ALFABETA

TITEL	FÖRST VAR DET MÖRKT...
REGI	Gun Jacobson
ÅR	2000
LÄNGD	11 min
LAND	Sverige
REK FRÅN ÅLDER	3 år
HANLEDNING AV	Elsa Cojnby

LITTERÄRA FÖRLAGOR

FÖRST VAR DET MÖRKT AV ANNA HÖGLUND
FÖRLAG: BONNIER CARLSEN

TITEL	BOLLONGEXPEDITIONEN
REGI	Anna Bengtsson
ÅR	2003
LÄNGD	19 min
LAND	Sverige
REK FRÅN ÅLDER	4 år
HANLEDNING AV	Elsa Cojnby

UTSKRIFTSVERSION HÄMTAD FRÅN
WWW.FILMCENTRUM.SE

JIMS VINTER

BERÄTTELSEN

Det knarrar i snön. Det är gräshoppan Jim som har vaknat. Mitt i vintern! Vad är allt det där vita? Snö! Jim undrar vad det ska vara bra för.

Den frusna gräshoppan ger sig av med sin fiol för att få tag på ett par byxor. Himlen är full av gnistrande stjärnor, men Jim förstår inte vad de vill honom. Han är en ganska eländig gräshoppa som, hopplöst, går in mot staden. Därstannar han hela vintern, och genomlider den ena motgången efter den andra. Värst av allt är tomheten och saknaden efter sommar...och grönt gräs.

Men så kommer våren och hoppet med den!

FÖRSLAG PÅ INTRODUKTION INFÖR VISNINGEN

Det här är en berättelse om en gräshoppa som heter Jim. Han känner sig lite eländig och vilsen och han hoppar inte, som gräshoppor brukar. Inte till en början i varje fall. Men vad är det som gör honom glad?

FILMENS TEMAN

Filmen handlar om motgångar och erfarenheter, om att vara ledsen och att tappa hoppet – men också om att återfå det!

GRÄSHOPPOR OCH ANDRA DJUR

Jim är en gräshoppa. Har du sett en gräshoppa någon gång? Om man lyssnar noga: GRÄS-HOPPA så förstår man nästan på namnet vad de är för ena. De bor i gräset. Och de hoppar.

Vet du något annat djur som hoppar? Något som är lite större kanske, med långa öron och len päls...? Eller kanske såna där som kväker och äter maskar...? Några andra?

Vilka andra djur möter Jim i filmen?

ATT VARA HOPPLÖS

Gräshoppan Jim är inte så glad. Han vaknar mitt i vintern, när det inte finns något gräs och han fryser. Han längtar bara efter sommaren och han till och med gråter en skvätt när han ser gräs på bio.

Man är inte alltid glad och ibland kan det vara riktigt skönt att vara lite eländig. Men då är det också skönt att ha någon som tröstar en.

Vem tröstade Jim när han grät på bion? Har du tröstat en kompis någon gång? Hur gör man när man tröstar någon?

Vad gör dig o-glad? Har du något knep för hur man blir glad igen? Finns det något speciellt som du blir glad av att tänka på?

HOPP OCH HOPP – HOPPSAN!

Hopp kan betyda olika saker. Man kan **hoppa** (kan du hoppa en gång så jag ser att du förstår?) och så kan man **hoppas**. ”Jag hoppas att maten är god” eller ”jag hoppas att det snöar på julafton”, kan man t ex säga. Vad **hoppas** du på?

Om man är ledsen och inte hoppas på någonting – då känner man sig hopplös. Det kan man säga lite på skoj också om någon som inte gör rätt.

Låt barnen visa med ansiktsuttryck och kroppsspråk hur man känner sig när man känner sig hopplös!

Jim är lite ledsen och väldigt hopplös ett tag. Men sen börjar han hoppas att det ska bli sommar! Och i slutet av filmen, när det är sommar och gräs – vad gör han då? Minns ni vilket glädje-skutt han tar? Han hoppar så att byxorna trillar av!

Ställ er upp och räkna till tre. På tre tar alla ett glädjeskutt och hoppar så högt de kan!

FÖRST VAR DET MÖRKT

BERÄTTELSEN

Först ser vi bara mörker. Men sen tar världen form, månen och morgonen. Det kommer en liten gubbe. Och det börjar regna. Gubben måste ha paraply. Han hoppar i en båt och seglar på vågorna tills båten krockar med en sten. Gubben åker ur båten och landar på en ö. Där finns det ett stort träd och en glasskiosk. Gubben murar ett slott när en ängel kommer flygande; han heter Eriksson och de blir vänner. Tillsammans äter de glass och har det bra tills Eriksson flyger hem på kvällen. Då går gubben och lägger sig i sin säng i slottet. Han drömmer att han simmar i vattnet, bland näckrosorna. Sen blir det morgon och Gubbens kompis, ängeln Eriksson, kommer med frukost.

FÖRSLAG PÅ INTRODUKTION INFÖR VISNINGEN

Den här filmen handlar om en liten gubbe som dök upp precis när världen var ny. Hur var det då egentligen tror ni? Och vad kan den lilla gubben ha haft för sig? Kanske var det lite läskigt med allt nytt – eller kanske var det bara roligt? Vi tittar efter!”

FILMENS TEMAN

Först var det mörker är en skapelseberättelse. Den handlar om att upptäcka (skapa) världen, som är gränslös och full av möjlig-heter. Varje förändring blir en ny början och varje sekund är lika levande. Verklighetens äventyr återskapas och speglas i drömmens, som liksom mörkret tryggt återkommer. När morgonen gryr är gårdagens nyheter gamla och världen väntar på att ta form än en gång – äventyret fortsätter, i nyvunna vänneres sällskap!

VERKLIGHETEN TAR FORM

Gubben var med om en massa förändringar. Världen tog form och sen började det regna på honom. När han hade vatten till knäna hoppade han i en liten båt – vad hände sen?

Gubben hamnar på en ö, inte en öde ö som man skulle kunna tro, och där upptäckte han genast möjligheter. Vad fans det på ön?

Först var det mörker heter filmen. Och det var ju precis vad det var, innan världen och månen och morgonen kom. Vad fanns det egentligen då, innan världen fanns? Och hur uppstod världen ur bara mörker?

Har du någon idé om hur jorden och djuren och allting blev till?

DELAD GLÄDJE

Gubben blir kompis med en ängel som heter Eriksson. Han kan flyga och tillsammans äter de glass. Man behöver inte vara lika för att vara kompisar men det är roligt om man gillar samma saker.

Hur tycker du att en bra kompis ska vara? Vad gillar du att leka med dina kompisar? Hur blir man kompis?

DRÖMMAR

Äventyret gör gubben trött och han ser ut att sova gott i sin säng. Han drömmer att han simmar bland näckrosor. Det ser skönt ut. Vad brukar du drömma om?

Varför drömmer man? Ibland så drömmer man om saker som man varit med om, eller om saker som ska hända, men de blir ofta lite annorlunda i drömmen. Har du drömt om sånt någon gång?

Om man har sett eller varit med om något läskigt så kan man få mardömmar. Har du haft en mardröm någon gång och hade du varit med om något otäckt då?

Vad är fantasi? Vad gör man när man fantiserar?

BOLLONGEXPEDITIONEN

BERÄTTELSEN

Några människor hittar rester från en vetenskaplig expedition när de plockar svamp i skogen. Det visar sig vara en riktig skatt, för där finns ingenjör Iver-Larsens dagbok som berättar historien om hur hon och två andra myror, Vera Trindberg och Sofia Krakel, genomförde den första bollongfärden.

FÖRSLAG PÅ INTRODUKTION INFÖR VISNINGEN

Nu ska vi få se ett riktigt äventyr! Ni kanske inte visste det, men det var tre stycken myror som uppfann en luftballong och seglade iväg med den. Men de kallade den för luftbOllong – undrar varför? Nu tittar vi hur det gick till och vad som hände!

FILMENS TEMAN

Bollongexpeditionen är en äventyrsfilm med många plan. Förutom att prata om de fascinerande experiment och moment som färden innebar, lämpar det sig väl att prata om perspektiv och motsatsförhållanden: stort och smått, lätt och tungt, långt och kort, och borta och hemma. ”Allt är relativt” heter det, och i filmen får vi en liten uppvisning både i det och i den praktiska nyttan av matematik. ”Bollongen”, ”surrarna” och ”de skrikande storseglarna” ger oss också anledning till lite språklekar.

HUR GICK DET TILL?

Myrorna upptäckte att det pyste gas ur en växt och att gasen var lättare än luften, vilket fick frön att flyga. Luft är nämligen en gas och det myrorna hittade var alltså en gas som var lättare än den gas vi andas och kallar luft.

Har du blåst upp en ballong någon gång? Om man inte blåser på den eller knyter fast den, vart hamnar den då? (Testa gärna!)

Just det, ballongen hamnar på golvet, för den är ju inte lättare än luften runtomkring. Men stoppar man den i vattnet så flyter den upp till ytan direkt, för luften väger mindre än vattnet. (Här finns utrymme för experiment!)

På tivoli brukar man kunna köpa ballonger som kan flyga. Varför flyger de?

Harriet och de andra myrorna lät en bladlus testflyga innan de gjorde experimentet i stor skala, med ett sumpgasverk och en ordentlig korg.

Hur fick de ballongen att stiga? Och hur i himlen skulle de komma ner?

Har du sett en riktig luftballong någon gång? Den fungerar lite annorlunda än myrornas bollong, vet du hur? (“Hemligheten” med dem är att man kan bestämma hur lätt luften i ballongen ska vara, det beror på hur mycket man eldar, och därför kan man både stiga och sjunka!)

PERSPEKTIV

För oss är en myra väldigt liten. För en myra är vi väldigt stora. Men för en myra är även ett bi stort. Och en fågel. Och ett hårstrå på en människas arm. Om saker är stora eller små beror alltså på hur stor eller liten den som tittar är! (Det heter att det är *relativt*.)

Kan du komma på fler saker som är små för dig och stora för en myra?

Kan du tänka ut något som är stort för dig, men inte för en elefant?

Ett steg för dig är flera tusen steg för en myra, trots att de har sex ben! Avstånd som du tycker är korta, är alltså långa för en myra.

För en myra surrar ett bi högt, för oss hörs det knappast. Och även om du viskade så tyst du kan, skulle en myra tycka att du skriker. (Hur tyst kan du viska?)

En som kan mycket, kan lite för en som vet mer. Och en som är gammal för någon är ung för en annan. Är du äldre än någon? Är du yngre än någon?

MOTSATSORD

Vi har pratat om att gaser kan vara olika lätta och tunga. Och om att samma sak kan vara både stor och liten. Kan du komma på de ord som är motsatsen till t ex; hemma, klok, modig, dag, hungrig, varm, glad, hög, farlig, ära, stolt...?

SPRÅK

I filmen pratar myrorna samma språk som vi, men annars har de ju ett eget språk. Även om de pratar som vi, benämner de en del saker lite annorlunda än vi; vilka är t ex "surrarna" och "de skrikande storseglarna"? Och varför säger de luftballong istället för luftballong?

De kallar människorna för "jättemyror" och människornas stad för "Stormyrland". Vem bestämmer vad saker heter? Varför heter de som de gör? Och varför finns det olika språk?

Vet du några andra språk än svenska? Kan du säga något på ett annat språk?

Försök säga "sex laxar i en laxask" fort fem gånger! Testa om "packa pappas kappsäck" går bättre!

Lek farfars kalsonger. (Sitt i en ring och låt barnen fråga varandra olika vad-frågor. Svaret är alltid "farfars kalsonger" och man får inte skratta när man säger det. T ex;

-vad åt du till frukost?

-farfars kalsonger

Prata tvärtomspråket och berätta vad du gör; om du sätter dig ner så "ställer" du dig upp och om du skrattar ser du allvarlig ut!

LEK MER!

Lek följa Harriet: Alla står på rad. "Harriet" är först. Man ska göra som hon säger – om hon gör det själv! Om hon säger "hoppla" och hoppar så ska alla andra också göra det. Om hon säger "stå på tå" och ställer sig på tå så ska alla andra göra det. Men om Harriet säger "dansa" och inte dansar själv, då gäller det att inte dansa. Gör man "fel" är man ute ur leken till nästa omgång, då den som klarade sig längst får vara Harriet.

